

SOK en Stichting ir. D.C. van Schaik

Postbus 2235

6201 HA Maastricht

Het SOK-bestuur:

Rob Heckers	Voorzitter	043-343 81 71	<i>robmac@planet.nl</i>
Hans Ogg	Secretaris	040-29105555	<i>h.ogg@chello.nl</i>

SOK-ledenadministratie:

Ger Beckers, Moesdaal 65, 6228 HX Maastricht. Telefoon: 043 367 08 57. E-mail: pghbeckers@ziggo.nl

---

SOK-adres secretariaat:

Hans Ogg, Kreugelstraat 37, 5616 SE Eindhoven, Telefoon: 040 - 29105555, E-mail: h.ogg@chello.nl

---

E-mail SOK:

sok@nhgl.nl

De SOK is geassocieerd met "Subterranea Britannica". www.subbrit.org.uk

---

Bestuur Stichting ir. D.C. van Schaik:

Wilfred Schoenmakers	Voorzitter	043 - 344 07 41	<i>wilfred.schoenmakers@home.nl</i>
Richard Ramakers	Secretaris	043 - 407 19 64	
Mat van Lier	Penningmeester		
Ton Breuls	(Ad interim) Bestuurslid		

Stichting ir. D.C. van Schaik:

www.vanschaikstichting.nl

Technische Commissie Stichting ir. D.C. van Schaik:

Olav Hensing, Mgr. Soudantstraat 5, 6226 GC Maastricht. Telefoon: 06-557 78 846

Redactie SOK-Mededelingen:

Ton Breuls, Bovenstraat 28, B 3770 Kanne/Riemst, telefoon: 00 - 3212-454 059

E-mail: tbreuls@skynet.be

Redactie SOK-Info:

John Hageman, Op de Bannet 47, 6223 GD Itteren, telefoon 043-3645419

E-mail: john.hageman@planet.nl

De SOK op Internet:

www.sok.nl

SOK-ledenpasjes:

SOK-leden kunnen een SOK-lidmaatschapspasje krijgen dat een jaar geldig is.

De aanvraag moet vergezeld van een pasfoto bij de secretaris worden ingediend.

SOK-Ledenavonden:

SOK-Ledenavonden worden iedere 2^e vrijdag in de maanden januari, maart, mei, september en november gehouden in het Natuurhistorisch Museum Maastricht.

Aanvang 19.30 uur.

Groeven SOK en Stichting ir. D.C. van Schaik:

De SOK en Stichting ir. D.C. van Schaik hebben diverse groeven in beheer of een collectieve vergunning voor een groeve. Informatie in verband met het bezoeken van deze groeven is te vinden op de laatste pagina van deze SOK-Info.

Voorpagina: Een pilaar in de Coolen. Foto: Rob Heckers, met hulp van Jacques Konings.

Nieuwe leden en adreswijzigingen

Adreswijzigingen

lidnummer: 2996

Luc Stevens

Avenue des Bergeronnettes, 17

1420 Braine-L'Alleud

Tel 00 32 23 43 41 27

Nieuwe SOK-leden

Nieuw lid: 10338

Paul Magielse

Majolicastraat 9b

6216 AB Maastricht

Meisterjaeger@live.nl

Tel 0031612687174

Nieuw lid: 10347

Christian Bruinshoofd

Koning Zwentiboldstraat 1

6226 AK Maastricht

christian.bruinshoofd@planet.nl

tel 0621534396

Programma ledenavond 10 september

De ledenavond van vrijdag 10 september zal in het teken van de vleermuizen staan.

Paul van Hoof is fotograaf en is uitgenodigd om zijn foto's van vleermuizen te laten zien.

In een algemeen deel zal hij aan de hand van foto's vertellen over soorten, gedrag, ecologie enz. Vervolgens zal hij zijn vleermuis-fotoprojecten nader toelichten.

De avond zal worden afgesloten met een fotoserie op muziek.

Verslag ledenavond 14 mei

De ledenavond van mei was niet zoals gebruikelijk in het Natuurhistorisch Museum Maastricht, maar op een speciale locatie. Ondergronds wel te verstaan.

De ledenavond vond plaats in groeve de Coolen, te Valmeer, België. Deze relatief onbekende groeve is niet bepaald de grootste, maar geldt als een van de mooiste. Nog afgezien van haar prachtige ligging in het landschap.

De ledenavond bestond niet uit de gebruikelijke presentaties, maar de SOK- leden konden vrij ronddwalen in deze groeve. Uiteraard was Johan, de beheerder, aanwezig om tekst en uitleg te geven en de leden op dat speciale hoekje te wijzen. Ook onze voorzitter, Rob, rende van links naar rechts door de groeve om iedereen in de goede richting te wijzen.

Na afloop was er zoals gebruikelijk tijd om na te praten bij een drankje. Het SOK- bestuur had namelijk een museumcafé op locatie ingericht, zodat de ledenavond bezoekers hun gebruikelijke drankje na afloop niet hoefden te missen. De bar werd overigens door de charmante eega's van de SOK- bestuursleden bemand.

Behalve de gebruikelijke drankjes waren er ook de nodige hapjes aanwezig. Alsof dat nog niet genoeg was had SOK- lid Thea Stoffels een enorme berg cakes en wafels gebakken! Deze vonden gretig aftrek en in een mum van tijd was de voorraad zoetheid op.

Tijdens de gesprekken in dit unieke, éénmalige café en de spontane wandelingen werd er stevig genetwerkt en de banden tussen onze leden steviger aangehaald. Dit soort activiteiten is hiertoe bij uitstek geschikt.

Gezien de vele positieve commentaren mag worden aangenomen dat het een succesvolle avond was. Rest nog de vraag: 2009 - de Fluwelengrot, 2010 - De Coolen, 2011 - .....?

de redactie

Extra ledenavond 17 juli

De afgelopen twee jaar is er door de Faculteit Cultuurwetenschappen, o.l.v. de historicus Ernst Homburg, van de Universiteit Maastricht een project over de Sint-Pietersberg georganiseerd om goede bachelorstudenten (3e jaars) ervaring te laten opdoen met het doen van onderzoek. In het voorjaar van 2009 namen vijf studenten deel en in het voorjaar van 2010 negen studenten. Onderdeel van hun opdracht was dat zij ook een presentatie gaven van hun bevindingen.

Omdat het door hen onderzochte aansloot bij wat de SOK nastreeft, leek het professor Homburg en het SOK-bestuur een goed idee die presentaties voor een deel te doen plaatsvinden op een SOK-ledenavond.

Helaas bleek al snel dat de meeste studenten in het nieuwe studie jaar naar een andere plaats

in Nederland zouden verhuizen om daar hun studie voort te zetten. Om deze studenten dan nog op een ledenavond bij elkaar te krijgen leek geen haalbare kaart. Daarom werd besloten een extra SOK- ledenavond in te lassen.

De opzet was deze: elke student hield een lezing van ongeveer 15 à 20 minuten. Na elke presentatie was er gedurende 10 minuten gelegenheid tot discussie en het stellen van vragen. Uiteraard was het Museumcafé na afloop van het formele gedeelte beschikbaar en werd hier en daar de discussie voortgezet.

De studenten die een lezing hielden en hun onderwerpen, waren:

- Sara Everaarts: “Zien in het donker; bezoekerservaringen uit de Sint Pietersberg door de eeuwen heen.” Sara beschreef een deel van de reisverslagen die betrekking hadden op bezoeken aan de Sint Pietersberg door de eeuwen heen.
- Tim Vaessen: “De culturele en wetenschappelijke receptie van krijt fossielen uit de Sint-Pietersberg in de 18e en 19e eeuw.” Tim beschreef hoe ruim twee eeuwen geleden wetenschappers tegen de fossielen aankeken die in en rond de Sint Pietersberg gevonden werden.
- Marjolein Bax: “De vleermuis heb ik in dank ontvangen. 100 jaar vleermuisonderzoek in de Sint Pietersberg; van benutting tot bescherming.” Marjolein beschreef de evolutie van het vleermuisonderzoek.

Natuurlijk kon, gezien de beperkte tijd, niet al te diep op het onderwerp worden ingegaan, maar het SOK- bestuur bekijkt of het mogelijk is de scripties als artikelen in bijvoorbeeld de SOK-Mededelingen te laten verschijnen.

Professor Homburg was zéér te spreken over de samenwerking met de SOK en heeft de intentie geuit om na de zomerpauze de contacten met de SOK verder uit te bouwen.

Ook de SOK- leden waren enthousiast over de lezingen en het SOK- bestuur hoopt dat deze lezingen de leden op ideeën voor nieuw onderzoek heeft gebracht.

de redactie

Publieksdag in groeve de Keel op 26 september 2010.

De stichting ir. D.C. van Schaik is vanuit het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg en de SOK in 1997 opgericht als beheerstichting van mergelgroeven en bestaat dit jaar 12,5 jaar. De stichting werkt al die tijd nauw samen met de Studiegroep Onderaardse Kalksteengroeven, de SOK.

Het belang van een beheerstichting zoals de stichting Ir. D.C. van Schaik moet niet onderschat worden. De onderaardse mergelgroeven zijn een zeer belangrijk onderdeel van ons Limburgse culturele erfgoed. Behalve de groeve-ingangen, die vaak een integraal onderdeel uitmaken van het Limburgse landschap, moet ook het belang van de onderaardse gangen niet vergeten worden. Hoeveel van onze

voorvaderen hebben hier niet staan zwoegen bij het uitbreken van de mergelblokken, of in latere tijd bij het kweken van champignons of witlof. In veel groeven zijn nog steeds oude opschriften te vinden van deze blokbrekers, kwekers of bezoekers. Ook kunnen er nog steeds de mijnbouwtechnieken uit voorbije eeuwen bestudeerd worden. Men kan er als het ware nog steeds de handtekening van de blokbrekers zien. Het zijn werkelijk onderaardse cultuurhistorische pareltjes. Onderzoek in deze groeven door o.a. de SOK is dan ook zeer belangrijk en dit kan enkel wanneer de groeven goed beheerd worden. Beheer is ook belangrijk om vernieling van de cultuurhistorische waarden te voorkomen. De stichting Ir. D.C. van Schaik wil daartoe ook nadrukkelijk bijdragen aan de educatie rond groeven, vooral voor de lokale jeugd. Daarnaast zijn de groeven in de winter van uitzonderlijk belang als biotoop voor duizenden overwinterende vleermuizen. Hun noodzakelijke bescherming is bij wet geregeld.

De stichting wilt ook het berglopen in goede banen leiden. Berglopen is al zeer oud en hoort bij ons cultureel erfgoed, net zoals de mergelgroeven er zelf toe behoren. Berglopen is een belangrijke sociale activiteit en het is tevens een stimulans voor het beschermen van onze ondergrondse cultuurhistorische pareltjes. Zonder berglopers sterft de liefde voor het ondergrondse uit en zonder deze liefde gaat het ondergrondse landschap geleidelijk aan teloor. Onbekend maakt nu eenmaal onbemind. Het berglopen is dus zeer belangrijk als sociale activiteit en het is zeer belangrijk voor het behoud van de mergelgroeven. De stichting Ir. D.C. van Schaik wil daartoe berglopers de mogelijkheid geven de groeven op een veilige en gereguleerde manier te bezoeken en zodoende illegaal bergbezoek tegen te gaan.

De toegang tot de groeven wordt echter steeds moeilijker door veranderende wetgeving. Daardoor kunnen steeds minder mensen kennis nemen van ons onderaards cultuurhistorisch en natuurhistorisch erfgoed. En mede daardoor dreigt in de toekomst het vele werk van de stichting permanent onderbelicht te blijven. Want ook de stichting kan de sympathie en (financiële) steun vanuit de brede maatschappij goed gebruiken. Om het grote publiek kennis te laten met een authentieke en normaal voor bezoek afgesloten mergelgroeve en met het werk van de stichting (en de SOK), wordt op 26 september 2010 van 11.00 tot 17.00 uur een Publieksdag in de Keel georganiseerd. De bezoekers kunnen vrij rondwalen of mee doen aan een speciale speurtocht. Op diverse plaatsen in de groeve is er deskundige uitleg over vleermuizen, geologie, blokbreken, geschiedenis en andere relevante ondergrondse zaken en staan er goed herkenbare gidsen klaar om u verder te helpen. Er zijn stands aanwezig, waar de bezoekers kennis kunnen nemen van het werk van de stichting Ir. D.C. van Schaik, de SOK of het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg. De toegang is gratis, maar een kleine donatie is natuurlijk altijd welkom. Stevige schoenen en een zaklamp is alles wat u nodig heeft voor deze Publieksdag in de Keel op zondag 26 september van 11.00 tot 17.00 uur.

Tot zover het persbericht dat naar de diverse media in Nederland en België is gestuurd. We doen een dringend beroep op de SOK-leden ons die dag komen te versterken. We hebben

nog vele hulp nodig. Om uitleg te geven als gids, om op de parkeerplaats aanwijzingen te geven, om de bar te bemannen (alleen als u geen chronische dorst heeft...), om bezoekers te ontvangen, enz. enz. De coördinatie van de Publieksdag is in handen van Ton Breuls en je kunt met je aanmelding, vraag, suggestie of goede raad terecht op zijn GSM 06 103 177 19 of zijn huisnummer 00 32 12 454059.

Bestuur ir D.C. van Schaik

Speolepta leptogaster

In Sok-Info nr.136 verzorgde uw redacteur een bijdrage over de unieke larve van de "Champignonmug" *Speolepta leptogaster* naar aanleiding van een door hem op 8 mei gehouden SOK-lezing in het NHM.

Ik vermeldde dat deze larve in onze onderaardse kalksteengroeven nog maar uiterst schaars werd gezien en prees me gelukkig met door Kevin Amendt en Erik Honée toegezonden foto's. Ook vermeldde ik dat het bijzonder prettig zou zijn als collega-berglopers mij melding zouden maken van nieuwe waarnemingen.

Ik ben op mijn wensen bediend en ontving van Kevin Amendt de navolgende twee waarnemingen. In de Gemeentegrot werden door hem en Thijs Habets foto's gemaakt. Een prachtig voorbeeld van een goed functionerende studiegroep!

maandag 19 juli 2010
Speolepta leptogaster
Gemeentegrot Valkenburg.

Vindplaats: Op de karrenweg, circa 80 à 100 meter verwijderd van de karrenweg-ingang.

Wijze van ontdekking: We schenen op een wand en zagen toevallig dat het LED licht een spiegeling veroorzaakte op de wand. Door dichtbij te kijken bleek het spiegelen veroorzaakt te zijn door slijm, waarna snel de *Speolepta* in het oog viel.

Het beestje: De *Speolepta* is zeer klein. De aangetroffen beestjes hebben een lengte van circa 3 mm tot circa 10 mm. Het beestje bestaat uit een doorzichtig spul (slijm?), laat een slijmspoor achter en heeft een bruine kern die zich als een sliertje bevindt in het doorzichtige spul.

Verspreiding: In zo'n 20 minuten tijd werden 10 exemplaren aangetroffen, verdeeld over drie blokken/zaagvlakken. In totaal zal niet meer dan 10 meter aan wand zijn afgezocht. Door in meer gangen te zoeken zullen gegarandeerd meer exemplaren gevonden worden.

- 1 blok bevatte 7 beestjes
- 1 blok (enkele meters ervandaan) 2 beestjes
- 1 blok (enkele meters ervandaan in een zijgang) 1 beestje

Een elfde exemplaar was terecht gekomen in een spinnenweb en leefde niet meer.

Overige opmerkingen:

- Het slijm is het beste zichtbaar door onder een bepaalde hoek erop te schijnen met een LED lamp.
- Het beestje zelf is het beste te ontdekken door de wanden systematisch af te schijnen met een LED lamp en van dichtbij naar de muur te kijken.

donderdag 29 juli 2010
Speolepta leptogaster
Kannerberg.

Op dezelfde plaats waar de Speolepta een aantal jaren geleden werd aangetroffen, de wanden afgespeurd en tientallen Speolepta's gevonden. Een aantal gangen rondom die locatie werden afgespeurd. Het stikt er van de Speolepta's.

Nadat er in die paar bij elkaar gelegen gangen een tiental stuks werden gevonden (zeker 30 tot 40 stuks), zijn we verder gelopen. Het viel op, dat ze steeds op een wand op een bepaalde hoogte zitten. Bijvoorbeeld kniehoogte, of borsthoogte. Maar dat kan toeval zijn. Helaas kunnen we in de tot zo'n 6 meter hoge gangen, niet hoger kijken dan ons menselijk lichaam het toelaat. De larven zijn te klein om te zien met een verrekijker. Er zouden al ladders moeten worden gebruikt.

Tijdens het lopen door de berg hier en daar stukken wand afgespeurd en geen Speolepta's meer gevonden. Het lijkt alsof ze steeds op dezelfde plaats voorkomen; dit kan worden bevestigd door meermaals op die locaties een waarneming te verrichten.

Begin augustus bleek dat er op de vindplaats in de Gemeentegrot geen enkel exemplaar terug te vinden was. Op de locaties waar ze zitten, zijn tevens andere beestjes op de muren aanwezig. Vooral een soort vlieg zit er veelvuldig en dat terwijl de vindplek best ver van een ingang is gelegen. In de rest van de berg, waar werd gezocht en geen Speolepta's werden gevonden, waren ook geen andere insecten.

Kevin Amendt

Oproep:BB, (Beste Berglopers)

Ik ben bezig met een onderzoek naar twee tekeningen in Caestert en ben daarmee al een verrassend eind gevorderd. Maar helaas blijken de definitieve antwoorden die ik zoek in Franstalig België te liggen. Helaas, want ik spreek nauwelijks Frans. En dat terwijl ik adressen en telefoonnummers van de (Franstalige) mensen heb die me antwoorden kunnen geven: heel frustrerend!

Daarom ben ik op zoek naar iemand die Franstalige (telefoon)gesprekken kan voeren en me wil helpen het onderzoek af te ronden. De verwachte tijdsbesteding: 1x bezoek aan Caestert, 2 à 3 Franstalige telefoongesprekken, 2x bezoek aan Franstalig België met o.a. enkele uren archiefonderzoek.

Wie helpt me uit de Franse brand?

Jaap Brandsma - Vlasheuvel 18 - 5685CC Best - 0499310786 - 0614034683 -
jaap.brandsma@onsmail.nl

Oorlogsmonument Raalte

Opgetrokken van mergelblokken uit de Roothergroeve.

Het monument is geplaatst aan de Zwolsestraat 25 te Raalte (provincie Overijssel). De ontwerper is P.J.Jungblut.

Dit oorlogsmonument is een mergelstenen zuil, opgebouwd uit op elkaar gestapelde kruisen waaruit een groot kruis oprijst. Op de zuil zijn twee plaquettes aangebracht. Voor de zuil staat een beeld van een soldaat

die met gebogen hoofd en geweer op dodenwacht staat.

De zuil is 4 meter hoog, 1 meter breed en 70 cm diep. Op het grote kruis zijn in reliëf de jaartallen 1940-1945 aangebracht.

“Het kruis is een teken van lijden, strijd en overwinning. Achter de soldaat rijst uit een berg van kruisen een groot kruis op. De kleine kruisen betekenen de beproevingen en het leed, die de mens echter kunnen voeren tot het kruis van Christus.”

Het monument is onthuld op 14 oktober 1948.

John Hageman

Knabbehoup 15

In deze Knabbehoup nogmaals een artikel uit “Maastricht Vroeger en Nu” van de hand van “Noonk Frans”. Deze keer gaat het verhaal dat hij schreef niet over de mergelgroeves, maar toch wel over zaken die zich ondergronds afspeelden, namelijk “In het hool aon Fort Willem”.

ps.

Noonk Frans had als vroeger bijna iedereen een bijnaam. Hij had er zelfs drie: Frenske, de Witte en de Lange.

Spiritisdrinkers

In 't jaor 1934 moos “de Lange” in opdrach vaan z'ne sjèff en de börregemeister 'n oonderzoek instèlle nao 't gebruik van spiritis oonder de werrekelooze. Heer gong daoveur nao 't hool aon 't fort Wòllum, boe ze ziech opheele en ouch hun distilleerderij hadde.

Boe 't allemaol werrekelooze waore kraog heer wel touwgaank en bleef daan ouch e tiedje bij hun zitte vertèlle. Heer kraog droet wie ze van deze spiritis sjenever maakde en kraog tege betaoling van e wòllemke e fleske met. 't Recep waar: eine liter spiritis, 4 liter water, 1 kilo belsej sòkker en get appeleseene of sitroensjèlle en dat woort gekook.

Es dat lang genòg gekook had, daan woort dat brouwsel door eine ummer met dikke en eine mèt dun kokke gegote, boe 't daonao in 'nnen ummer met drifzand leep, daan in wit zand terech kaom, boenao 't nog ins gefiltreerd woord door 'nne brendersfielter dee ze heij of tao op te kop getik hadde.

t Waore op 't leste allemaol haaf gekke en 't waor hoegnuudig dat ze opgeruimp woorte. 't Sprik vanzelf dat veer heij gein naome kinne vaan die luij, e paar met hunne sjeldnaom wèlle veer geve, wie "Harike d'n Tösch", "Slokspek", "de Keuning" en e paar vrouwluij.

Treurig um aon te zien, wie ze aon dat fort Wöllum laoge, sigeuners waore d'r niks bijj. En waor eine soms te lestig of kraog 't lierejum daan woort tee in 'n rioolpiep gegoeit, die ze dao hadde ligge en dee kos ziech daan neet mie verreure en moos blieve ligge tot 'r vaan allein weer droet kos kroepe.

De vrouwluij waore nog erger es de mansluij en sjaomde ziech neet, miejer wèlle veer heij neet vaan zègge.

"De Lange" heet ziech ouch eint daovaan gedroonke, meh wis watter gedoon had en heet d'n hielen daag met koppijn geloupe.

Tot zover het relaas van "Noonk Frans".

Jacques Maes, SOK-Gronoma.

Persbericht

Het Plateau van Caestert, op de Sint Pietersberg net ten zuiden van Maastricht, is een grensoverschrijdend cultuurlandschap met hoge erfgoedwaarden. Het Institute Europa Subterranea (IES) doet sinds 2007 onderzoek naar de boven- en ondergrondse relicten van de middeleeuwse bouwsteenindustrie in het gebied. Het gebied wordt begrensd door drie gewesten, namelijk Wallonië, Vlaanderen en Limburg. Hoewel er verschillende vormen van bescherming bestaan die door alle drie de gewesten afzonderlijk aan het gebied zijn toegekend, ontbreekt tot op heden een grensoverschrijdende afstemming. Het IES streeft ernaar de Sint Pietersberg op te nemen in de keten van Europese UNESCO-Geo Natuurparken om naast de natuurwaarden van de berg ook aandacht te vragen voor het mijnbouwkundig en geologisch verleden. In de toekomst zou volgens het instituut door de betrokken gewesten een meer dan wenselijke UNESCO Werelderfgoed status moeten worden nagestreefd.

Ter gelegenheid van de afronding van het onderzoeksproject van het IES wordt binnenkort in eigen beheer, maar in samenwerking met het Waalse Gewest, de gemeente Riemst en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, een boek gepubliceerd over Caestert als mijnbouwarcheologische erfgoedplaats. Het boek beschrijft de algemene geschiedenis van Caestert, de ontginningsgeschiedenis van het gangenstelsel, de vele historische opschriften en inkrassingen in de groeve, de mijnbouwrelicten aan de oppervlakte, de aanlegplaatsen en het transport over de Maas, de wetenschappelijke bescherming in het verleden en de beoogde bescherming in de toekomst.

Het boek is niet in de boekhandel verkrijgbaar, maar wordt alleen uitgegeven voor geïnteresseerden die vooraf een exemplaar gereserveerd hebben (EUR 59,95). Het hardcover en mooi gebonden boek (ca. 225 pag.) wordt eenmalig rijk geïllustreerd en volledig in kleur uitgegeven. Vanwege het grensoverschrijdende karakter zullen alle teksten worden

voorzien van een Engelstalige samenvatting. Het streven is dat het boek nog voor de feestdagen het daglicht ziet.

Geïnteresseerden voor het boek “Caestert, een mijnbouwarcheologische erfgoedsite” kunnen zich aanmelden via publicatiebureau.ies@gmail.com

Huwelijk

Zou het echt iets kunnen zijn over een huwelijk? De Franse woorden mariag en mariage komen we tegen in deze bijzondere tekening. Het woord mariag kan, denk ik, worden afgedaan als een schrijffout.

Waarom bijzonder? Een vrouwelijke (redelijk breedgeschouderde) blokbreker of moeten we blokbreekster zeggen samen met een mannelijke bergwerker in een tekening, dat zien we niet vaak. Het zware vak van blokbreker was normaal voorbehouden aan mannen, maar wie zal het zeggen? Enfin, boven het linker vrouwfiguur, figuur staat de naam Frans Schiepers geschreven met de toevoeging mariag. De mannelijke figuur ernaast is voorzien van de naam Gehijs Schipers met de toevoeging mariage. Waarom nu twee mannennamen bij de bruid en bruidegom(?) blijft een raadsel. De tekening is gesigneerd met: Hypolite Delu 1837 althans dat nemen we aan omdat die naam er in hetzelfde handschrift onder staat.

O ja, dat het om bergwerkers gaat zien we natuurlijk aan de gereedschappen die ze bij zich

hebben: de vrouw is voorzien van een grote zaag, de man leunt nonchalant op een slag- of stootbeitel. De tekening bevindt zich in de groeve Ternaaien-Beneden iets ten zuiden van Maastricht.

Jacques Konings

Noot van de redactie: Dit artikel werd met toestemming overgenomen van Jacques berglopersblog: <http://berglopengeschiedenisondergronds.blogspot.com/>

Meet the underground press

“Champignons uit de grot” (*Culinaire Ambiance, oktober 2009*): **Leo VOS**, een krasse zeventiger, kweekt al jaren bruine champignons in de **TROU LOULOU** in Eben Emael. Vroeger waren dat witte, maar al bijna 25 jaar teelt hij uitsluitend een bruine soort, de zogenaamde C9 (soorten hebben een nummer). Hij levert alleen maar aan restaurants en soms aan particulieren. Dat alles voor een spotprijs. *“Daar is het mij allemaal niet om te doen. Ik hou van de stiel, de grotten zijn mijn leven”*.

“De deur slaat dicht” (*Dagblad de Limburger van 17 april 2010*) en **“Inspecteur Wiel Miseré: de laatste Mohikaan”** (*Zondag Nieuws Westelijke Mijnstreek van 25 april 2010*): ooit was het **Staatstoezicht op de Mijnen** niet weg te denken uit Limburg. Per september 2010 zal de dit jaar jubilerende dienst (met 200 jaar de oudste Rijksdienst van Nederland - red.) voorgoed verdwenen zijn uit onze provincie. De taken met betrekking tot de mergelgroeven zullen worden verdeeld over drie ambtenaren van de provincie Limburg. Een taak, die scheidend inspecteur **Wiel MISERÉ** in zijn eentje deed: *“De mensen van “Staatstoezicht” waren niet altijd geliefd. Ze werden gezien als een soort politieman. We handhaven de wet en dat is niet altijd leuk.”*

“Landschap in spiegelbeeld” (*Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, lente 2010*): men kan stellen dat de ondergrondse gangenstelsel een spiegelbeeld vormen van het bovengrondse landschap. De Rijksdienst trekt zich het lot aan van de cultuurhistorisch zo belangrijke groeven en probeert door allerlei initiatieven daarin een rol van betekenis te hebben. Op een grote foto op het binnenblad herkennen we **Jacquo SILVERTANT**, die in **CAESTERT** aan **Bert, Thierry en Boy** uitleg geeft over de oude tekeningen.

“Vandalen schenden graf van Roosburgslachtoffers” (*Het Belang van Limburg van 17 april 2010*): de gemeente Riemst heeft de toegang tot de **VERBISTBERG** hermetisch laten afsluiten. De bestaande afsluiting was opengebroken en de onbekende bezoekers zijn doorgedrongen tot aan het stutwerk (*mijngang - red.*), die in 1959 is aangebracht om slachtoffers van de Roosburgramp alsnog te kunnen bergen. Ook is vast te komen staan dat een partij mergel is vernield (*illegale graverij - red.*) *“We staan hier dus eigenlijk voor een massagraf van slachtoffers en dat mag niet onteerd worden”*, zegt burgemeester **Mark**

VOS. De nieuwe afsluiting gebeurde volgens de krant op advies van de **Hulpdienst Groeven.**

“20.000 euro voor opknopbeurt grotten van Kanne” (HBvL), **“Opknopbeurt grotten Kanne”** (De Trompetter/De Maaspost van 28 april 2010) en **“Opsmukbeurt” Mergelgrotten**” (DdL van 6 mei 2010): het schepencollege van Riemst heeft beslist dat (met steun van de provincie) een nieuwe toegangspoort, een infobord, verlichting en bestrating nabij de ingang van de **DRIESBERG (AVERGAT)** zullen gerealiseerd worden. *“Het is de bedoeling dat de toerist ondergedompeld wordt in een mergelverhaal, wanneer hij in Kanne aankomt”*, aldus het gemeentebestuur.

“Plateau van Caestert” (HBvL van 3 mei 2010): in “Publiek Geheim” op Canvas gaat men morgen op zoek naar de verborgen geschiedenis achter de **SINT-PIETERSBERG**, met bijzondere aandacht voor het plateau van **CAESTERT**. *“Grottenexpert Ton BREULS gidst ons door de ondergrondse gangen”*. Vandaag live te zien in Studio TVL.

“Pietersberg in tv-programma Publiek Geheim” (DdL) en **“Gidsen maakten Duitsers bang”** (HBvL van 4 mei 2010): presentator **Sven SPEYBROUCK** gaat op zoek naar spectaculaire verhalen en plekken, die niet bekend zijn bij het grote publiek. In deze aflevering de grotten van **SINT-PIETERSBERG** en **CAESTERT**, die tijdens WO II als smokkelroute dienden voor vluchtende joden en piloten. *“Na een uur onder de grond begint iedereen onwillekeurig te geeuwen. Dat ligt niet aan de gids maar aan het gebrek aan zonlicht, dat die biologische reactie uitlokt”*.

“Katakombenstichting wil brouwhuis” (DdL van 4 mei 2010): de 100-jarige stichting heeft haar oog laten vallen op het nabije historische brouwhuis van de Leeuw. Ze wil in dat monumentale pand haar ontvangstruimte gaan onderbrengen. Het bestaande entreehuis kan dan worden gesloopt. Dat is door en door vochtig. *“Als je een boek op de balie laat liggen, trekt het binnen de kortste keren krom”*, legt voorzitter **Paul TEKSTRA** uit.

“Reddingshonden oefenen in mergelgrot” (Het Laatste Nieuws van 18 mei 2010): leden van de **Reddingshondenwerkgroep Zeeland** zakten met hun honden af naar **De COOLEN** in Valmeer om er te trainen in reddingsoperaties. Ze werden begeleid door de initiatiefnemers van deze oefening, de **Hulpdienst Groeven Riemst**, die ook de rol van slachtoffer op zich had genomen. Een had zich in een holle ruimte onder een vloer verstoppt, maar de honden deden met succes hun opsporingstaak. *“Al 18 jaar oefenen we in mergelgrotten, maar we trainen voor het eerst in Riemst”*, aldus **Olga FRANSE**, de trainingscoach van de RHWZ.

“Ruzie over entree grot Valkenburg bijgelegd” (DdL van 22 mei 2010): de gemeente Valkenburg en de stichting Kasteel van Valkenburg hebben hun ruzie over het nieuwe entreegebouw bij de **FLUWEELENGROT** bijgelegd door water bij de wijn te doen. Ze gaan nu samen aan tafel zitten om te kijken of er een compromis gevonden kan worden over de eis van de gemeente om het pand in mergel te bouwen. De Stichting vindt dat veel te duur. *“De kosten die we kwijt zijn aan juridische procedures kunnen we beter investeren in een mooi gebouw”*.

“Mega Mindy filmt in grotten van Kanne” (HBvL van 26 mei 2010): De filmploeg van de nieuwe speelfilm “Mega Mindy en het Zwarte Kristal” streek neer in de grotten van het **AVERGAT (DRIESBERG)** voor opnames. De spannende kinderfilm komt half december in de bioscoopzalen.

“Vuursteenmijn in Savelsbos decor voor educatief project” (Zondag van 6 juni 2010): in het Savelsbos ligt de zesduizend jaren oude **VUURSTEENMIJN**, behorende tot de top vijf van de Nederlandse archeologie. Op initiatief van de provincie, Staatsbosbeheer en het Limburgs Museum is er een educatief project ontwikkeld dat zich geheel richt op basisschoolleerlingen van tien tot veertien jaar oud. Het spannend verhaal *Ruzie om de vuursteenmijn* van **Jacques VRIENS** dient daarbij als uitgangspunt.

“Rotsblok bij grot valt naar beneden” (DdL van 10 juni 2010): dinsdagavond is bij de **FLUWEELENGROT** in Valkenburg een vijf meter groot rotsblok naar beneden gevallen. Het gevaarte heeft het hek langs het pad tussen de Dwingel en de ingang van de grot vernield. *“Gelukkig liepen daar op het moment geen mensen. Anders was het een ramp geworden”*, aldus een woordvoerder van de gemeente.

“Tekenen” (De Trompetter/De Maaspost van 16 juni 2010): **André RIEU** heeft de VVV-jubileumplaquette in de **GEMEENTEGROT** getekend. Hij speelde onlangs in de grot voor koningin Beatrix in het kader van 125 jaar VVV Zuid-Limburg.

“Jongeren lopen verloren in mergelgroeve” (Het Laatste Nieuws van 17 juni 2010): Een groep jongeren is een mergelgroeve van het Plateau van **CAESTERT** binnengegaan, ondanks het feit dat dit verboden is en de toegang goed is afgesloten. Drie van hen - afkomstig uit Bassenge, Visé en Mopertingen - raakten om een nog onbekende reden de weg kwijt in de doolhof van gangen in de mergelgrot. Pas de volgende dag konden ze veilig en wel naar buiten. Andere leden van de groep kwamen hen per toeval tegen.

“Kerstnachtviering in groeve De Scharck keert terug” (DdL van 14 juli 2010): na vier jaar onderbreking wordt dit jaar de traditionele kerstnachtviering in groeve **De SCHARCK** in ere hersteld. Het gangenstelsel, eigendom van de ENCI, werd in 2006 wegens instabiliteit gesloten en is inmiddels versterkt. De groeve wordt bij het toekomstige

plangebied van de ENCI-groeve betrokken. Als na de mergelwinning de groeve voor het publiek opengaat kan vanuit de groeve met een gids het gangenstelseltje bezocht worden.

“Boek over Plateau van Caestert” (DdL van 3 augustus 2010) en **“IES brengt boek uit over erfgoed Caestert”** (De Trompetter van 11 augustus 2010): het **Institute Europa Subterranea (IES)** verricht sinds 2007 onderzoek in en op **CAESTERT**. Hierover publiceren ze een boek waarin de algemene geschiedenis, de ontginningsgeschiedenis van het gangenstelsel, de mijnbouwrelicten, de vele historische opschriften en de aanlegplaatsen en het transport over de Maas wordt beschreven. Ook de bescherming nu en in de toekomst krijgt de aandacht. Het boek kost € 59,90 en is te bestellen via publicatiebureau.ies@gmail.com.

“Grot bij Däölkesberg middeleeuws” (DdL van 6 augustus 2010): in het verleden zijn op die plek vuurstenen werktuigen gevonden, dus de verwachtingen waren hoog toen in 2009 een archeologisch onderzoek bij de **DÄÖLKESBERG** gestart werd. Een “sleuvenonderzoek” moest het bewijs brengen dat in de steentijd jagers er al onderdak vonden. Nu het onderzoek is afgerond blijkt het te gaan om een *holte*, ontstaan in de middeleeuwen bij het winnen van mergel, rond 1440.

“Gespuis in de grotten” (DdL van 7 augustus 2010): Nederlandse en Franse jongeren zorgen bijna wekelijks voor overlast in groeve **De KEEL**. De laatste keer moest de politie, op verzoek van beheerder **Luck WALSCHOT**, veertien jongeren verwijderen, die zich verschanst hadden. Twee vervaarlijk uitzierende pitbulls vormden hun bescherming. Ze laten een ongelooflijke rotzooi achter. Het waren vermoedelijk drugtoeristen. “Ze kwamen in elk geval niet om Belgische bonbons te kopen”, aldus **Ton BREULS** van de **stichting ir. D.C. van Schaik**. Dat ze daar bier dronken en joints rookten vindt **WALSCHOT** niet zo'n probleem. De rommel die ze achterlaten wel.

“Kalksteengroeves af” (De Trompetter van 11 augustus 2010): met het verstevigen van de ingang en het stabiliseren van enkele pilaren in groeve **De SCHARK** is een einde gekomen aan een groot herstelproject van mergelgroeven. In de afgelopen vijf jaar heeft het **IKL** met vrijwilligers van de **STUDIEGROEP ONDERAARDSE KALKSTEENGROEVEN** gewerkt aan 60 van de 556 groeve-ingangen. De kosten bedroegen een miljoen euro en werden gefinancierd door de Provincie, Europa, IKL, de Nationale Postcode Loterij en beperkte bijdragen van eigenaren.

“De vleermuis wordt vedette” (Knack, nr 32, van 11 augustus 2010): er is niet direct een verklaring voor, maar het is een feit dat de vleermuis de laatste jaren bijzonder populair is geworden in Vlaanderen. **Johan WILLEMS** en **Ton BREULS** namen de reporter en zijn fotograaf mee naar de **LACROIXBERG**, waar ze uitgebreid bijgepraat werden over overwinterende vleermuizen, instortingen, opschriften en geschiedenis. “Natuur en cultuur

gaan in de grotten hand in hand, met vleermuizen en graffiti”. Een van de favoriete opschriften? “De weduwe Reggers zou nog komen kunnen, want zij pist nog warm.”

“Grotten van Zichen in kaart gebracht” (HBvL van 16 augustus 2010): na twee jaar werken zijn de grotten in de Kerkstraat (**PITJESBERG-red**) in kaart gebracht. Zeven grottenlopers uit Maastricht (**GRONOMA-red**) stelden voor om dit te doen. “Ze hebben uitstekend werk geleverd”, zegt burgemeester **Mark VOS**. “Alle gangen en pilaren werden gemeten, genummerd, getekend en gefotografeerd. De vrijwilligers werkten zeer minutieus, waardoor we nu een prima overzicht hebben van de ondergrond.”

“Verzakking doet voetpad instorten” (HBvL van 17 augustus 2010): over een oppervlakte van 4 m² en ongeveer 1 m diep is een deel van het trottoir in de Waterstraat van Zussen ingestort. “Een instorting kan enkel gebeuren als er vroeger een waterput was of als er ondergrondse groeven zijn” (**LACROIXBERG-red**), aldus **Philippe DUCHATEAU**, opzichter van de groeven. “We vermoeden dat een oude onderliggende waterput de bovenliggende grond heeft doen wegzakken.” Ondergronds zal er gecontroleerd worden of ook daar verzakkingen zijn.

“Mergelgroeven gecontroleerd” (HBvL van 18 augustus 2010): nadat een voetpad in Zussen was ingestort, zijn controles (door de **Hulpdienst Groeven-red**) uitgevoerd in de dichtstbijzijnde mergelgroeven (**LACROIXBERG-red**). Alles bleek in orde, de gemeente wil ervoor zorgen dat in de toekomst geen water in de groeven binnensijpelt. Zo worden problemen zoals het ingezakte voetpad vermeden.

“Sint-Pietersberg heeft nu een kattenluik” (NRC-Handelsblad van 20 augustus 2010): met het verstevigen van enkele gangen in de **SCHARK** door blokbreker **John MOONEN** is een einde gekomen aan het project van **IKL** en de **SOK** om zestig groeven te herstellen. In de **SCHARK** zijn de houtskooltekeningen goed bewaard gebleven. “Dat betekent dat er geen illegaal bezoek komt. Die lopen namelijk op de tast. Gaan ze met hun handen over de houtskool, dan krijg je zwarte vegen”, aldus een woordvoester van IKL.

“Dinosaurustand gevonden in mergelgrot” (Het Laatste Nieuws van 21 augustus 2010): tijdens hun inventarisatie en kartering van de **PITJESBERG** hebben de onderzoekers van **GRONOMA** een bijzondere tand van de zeldzame mosasaurus *Carinodens* gevonden. **John HAGEMAN**: “We hebben de tand naar het Natuurhistorisch Museum gebracht.” Daarnaast werd nog een zeldzaam insect aangetroffen. Het gaat om een bastaardschorpioen. “Ze is niet giftig en niet gevaarlijk. We zijn hoe dan ook blij met deze tweede vondst”, zegt **Henk RAMAKERS**.

Met dank aan de trouwe correspondenten Nini van Bergen, Roland Bessems, Anneke Breuls, Geertje Breuls, Alan Claessens, Philippe Duchateau, Peter Houben, Johan Janssen, Gilberte Nicolaes, Jacques Maes, Jan Paul van der Pas, Jacquo Silvertant, Herman de Swart en Aldo Voûte.

Voor knipsels, kopieën en uittreksels kunt u altijd terecht op het bekende adres: Ton Breuls, Bovenstraat 28, B 3770 Kanne-Riemst. Telefoon/fax 012-454059. E-mail: tbreuls@skynet.be.

Met dank aan Joop Smit

Volgende ledenavond: Vrijdag 10 september 2010 Aanvang 19.30 uur!

De SOK-Info redactie heeft het recht om een aangeboden artikel te weigeren. De geplaatste artikelen vertegenwoordigen niet automatisch de standpunten van de SOK-Info redactie of die van het SOK-bestuur.

Groeven in beheer bij de stichting Ir. D.C. van Schaïk:

Bovengenoemde organisatie heeft een aantal groeven in beheer of een collectieve vergunning voor een groeve. Voor het bezoeken van deze groeven moet U contact opnemen met de beheerder.

Bij inbraak in één van deze groeven:

Bij constatering van inbraak en of vernielingen aan een van de groeven dit direct melden, liefst dezelfde dag nog.

Melden van vernielingen bij onderstaande personen. Als de eerste niet bereikbaar is, dan de volgende op de lijst.

1e Groevebeheerder van die groeve. Voor namen en telefoonnummers, zie hieronder.

2^e Olav Hensing, Technische Commissie: 06 - 557 78 846.

3^e Ieder bestuurslid van de Van Schaïkstichting. Voor namen en telefoonnummers, zie pagina 2.

De Van Schaïkstichting stelt zich ten doel de afsluiting van de groeve binnen 24 uur te herstellen.

Voor meer informatie: www.vanschaikstichting.nl

Groeve:	Beheerder:	Telefoon:
Apostelgroeve	Ton Breuls	00-3212 45 40 59
Fallenberggroeve (niet toegankelijk)	Pim Houben	00-3212 21 21 3342
Gewandgroeven	Hub Geurts	043-601 24 16
Heerderberg (niet toegankelijk)	Henk Ramakers	043-407 19 64
Heideberggroeve	Hub Geurts	043-601 24 16
Houbenbergske	Marc Koch	046-486 22 01
Groeve de Keel	Luc Walschot	00-3212 44 13 50
Groeve Eys	Ger Wishaupt	046-475 13 99
Keldertjes Slavante	Wil Ramaekers	043-364 52 39
Koeleboschgroeve	Ed de Grood	00-3243 81 13 73
Nieuwe Groeve	Han Bochman	043-601 01 58
Roothergroeve	John Hageman	043-364 54 19
Scharnderberg	John Knubben	043-361 12 27
Scheuldergroeve	Marco Slieker	045-522 39 74
Theunisgroeve	Giel Bindels	043-347 25 60

De Sint-Pietersberg:

De Sint-Pietersberg wordt beheerd door de Vereniging Natuurmonumenten. De SOK heeft een collectieve onderzoeksvergunning voor de Zonneberg en het Noordelijk Gangenstelsel. Onderzoeksaanvragen moeten ingediend worden bij het secretariaat van de SOK. Toezichthouder van de beide groeven is Harm Hovens, telefoon: 06-558 25 192.

De SOK-Info

is een uitgave van de
Studiegroep Onderaardse Kalksteengroeven,
Natuurhistorisch Genootschap Limburg.